

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1946 kl. 4 em.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner
angående utredning av frågan om omläggning av
riksdagens budgetarbete.*

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 104 i första kammaren av herr *Anderson, Axel Ivar*, och herr *Ewerlöf* och nr 196 i andra kammaren av herrar *Håstad* och *Falla* föreslås, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t ville omedelbart igångsätta den av 1939 års riksdag begärda allsidiga och förutsättningslösa utredningen av frågan om en omläggning av riksdagens budgetarbete i syfte att häri ernå större ändamålsenlighet, planmässighet och enhetlighet.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Frågan rörande en omläggning av riksdagens budgetarbete har under de senaste decennierna vid upprepade tillfällen aktualiserats. En översikt över de före år 1939 framlagda reformförslagen och deras behandling har lämnats i en bilaga till utskottets utlåtande nr 15 vid samma års riksdag.

Vid 1939 års lagtima riksdag väcktes tvenne likalydande motioner med hemställan om utredning i ämnet. Budgetdeputerade, som av utskottet anmodades avgiva yttrande över motionärernas förslag, sade sig, efter att ha framfört vissa erinringar mot de i motionerna angivna synpunkterna, med hänsyn till frågans vikt och betydelse icke vilja motsätta sig, att en förut-sättningslös utredning komme till stånd. För egen del anförde utskottet (utl. nr 15), att erfarenheten visade, att utrymme i viss omfattning fortfarande funnes för den kritik, som vid upprepade tidigare tillfällen riktats mot ordningen för budgetfrågornas behandling inom riksdagen. Utskottet erinrade om att samarbetet mellan de budgetbehandlande utskotten icke syntes ha nått önskvärd fasthet och omfattning samt att statsregleringens fastställande fortfarande faktiskt framstode som en expeditiönsåtgärd, enär det ej heller under senare år kunnat äga rum vid en tidpunkt, då riksdagsarbetet i övrigt ännu påginge. Den rådande ordningen i fråga om budgetfrågornas behandling inom riksdagen kunde vidare framför allt i svåra budgetlägen tänkas medföra olägenheter av framträdande art. Särskilt för sådana tillfällen vore garantier behövliga för en mera tillfredsställande prövning av budgetärendena. I likhet med budgetdeputerade fann utskottet därför skäl föreligga för en utredning. Några riktlinjer för en sådan undersökning ansåg sig utskottet dock icke böra uppdraga. En närmare undersökning av frågan om

en omläggning av riksdagens budgetarbete — och de problem, som under utredningens gång visade sig stå i nära samband därmed — syntes utskottet bäst ägnad att leda till ett positivt resultat, om den förutsättningslöst anförtroddes åt en allsidigt sammansatt kommitté, där representanter för olika utskott deltog. Utskottet föreslog därför, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om en allsidig och förutsättningslös utredning av frågan om en omläggning av riksdagens budgetarbete i syfte att häri ernå större ändamålsenlighet, planmässighet och enhetlighet. Denna hemställan bifölls av kamrarna. (Riksdagens skrivelse nr 343.)

Vid 1943 års riksdag interPELLERADE herr Håstad, på grund av att riksdagens hemställan ej föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, chefen för finansdepartementet om anledningen därtill. I sitt den 13 april 1943 avgivna svar framhöll denne bl. a., att det visat sig svårt att finna en tillfredsställande form för en enhetligare budgetbehandling och att man med tanke härpå måste hysa tvekan om möjligheten att under dåvarande omständigheter, med vilka man sannolikt måste räkna en avsevärd tid framåt, bringa detta spörsmål närmare sin lösning. Den utveckling, som riksdagens budgetbehandling under kriget undergått, hade enligt departementschefens mening icke minskat vikten av en rationalisering av denna men väl i grund ändrat förutsättningarna för dess genomförande.

I sitt memorial från hösten samma år med förslag till utredning angående riksdagens arbetsformer underströk konstitutionsutskottet, att en omreglering av sättet för budgetbehandlingen utgjorde ett betydelsefullt led i rationaliseringen av riksdagens arbetsformer. Det var enligt utskottets mening icke möjligt att, om frågan om dessa arbetsformer skulle upptagas till omprövning, längre uppskjuta igångsättandet av utredningen angående en så viktig del av detta spörsmål som riksdagens budgetarbete.

De i december 1943 tillkallade särskilda sakkunniga för att utreda frågan om riksdagens arbetsformer ansågo sig emellertid, med hänsyn till att resultatet av utredningen skulle kunna bli föremål för prövning av 1944 års riksdag, icke kunna upptaga frågan om en omläggning av budgetarbetet till övervägande. Denna fråga karakteriserades nämligen som alltför svåröverblickbar och tekniskt vansklig.

Då en utredning av frågan om omläggning av riksdagens budgetarbete snarast bör komma till stånd och då denna undersökning synes kunna företagas oberoende av spörsmålet om en revision av riksdagens arbetsformer i övrigt, varom utskottet med anledning av i ämnet väckta motioner senare kommer att avgiva utlåtanden, får utskottet, under hänvisning till sina ovan angivna uttalanden vid 1939 och 1943 års riksdagar, hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t snarast måtte föranställa om företagande av den av 1939 års lagtima riksdag i skrivelse nr 343 begärda allsidiga och förut-

sättningslösa utredningen av frågan om en omläggning av riksdagens budgetarbete i syfte att häri ernå större ändamålsenlighet, planmässighet och enhetlighet.

Stockholm den 25 april 1946.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: herrar *Hallén, Jones Erik Andersson*, Herlitz, Karl August Johanson, Elmgren, Oscar Mattsson, John Gustavson, Lindén, Sandberg, Uhlén*, Annér, Thorell, Fast, Nordström i Torsby, Nolin, Hällgren, Kyling, Edberg*, Johnsson i Stockholm* och fru *Björck*.

* Ej närvarande vid justeringen.